

OPAS

Brownfield-alueiden yhteissuunnittelu

Julkaistu syyskuussa 2018

Sisältö

3 Johdanto

5 Oppaan käyttöohje

Vinkki!

Sisällysotsikot
toimivat
linkkeinä

30 Lisää luettavaa aiheesta

1

Sisäinen organisoituminen ja valmistelu

9 Strateginen suunnittelu ja valmisteluvien suunnitteluasiakirjojen rooli

11 Johtajuus ja sisäinen yhteistyö

13 Lähtötilanneanalyysi

15 Riskianalyysi

17 Prosessin suunnittelu

2

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

20 Sidosryhmäanalyysi

22 Menetelmiä ja työkaluja sidosryhmien osallistamiseen

25 Viestintä

27 Sidosryhmien osallistamissuunnitelma

29 Läpinäkyvyys

Johdanto

Brownfield-alueiden* (laatikko 1) kehittämiselle on suuri tarve, jotta eurooppalaiset kaupungit voisivat kasvaa kestävämmällä tavalla. Kaupungit ympäri Eurooppaa muuttavat vanhoja teollisuus-alueita tai muita vähäisellä käytöllä olevia alueita uusiin käyttötarkoituksiin esim. asumisen ja yrittäjätoiminnan alueiksi. Brownfield-alueiden kehittämisen haasteet ovat samankaltaisia kaikkialla: hajautunut maanomistusrakenne, asianosaisten sidosryhmien suuri määrä, yhteistä visiota ei ole tai kehittämisvisiot ovat keskenään ristiriidassa, pilaantuneiden maiden puhdistamiseen liittyvät geologiset ja taloudelliset haasteet sekä siihen liittyvät vastuukysymykset. Tiivis yhteistyö ja kumppanuudet eri toimijoiden välillä heti kehittämisprosessin alusta lähtien ovat avainasemassa näiden haasteiden ratkaisemisessa.

Aloitteen brownfield-alueiden kehittämisestä voi tehdä paikallishallinto (kaupunki), kiinteistökehittäjä tai maanomistaja. Prosessin eri osapuolten roolit voivat vaihdella kansallisesta kontekstista riippuen. Kaupunkien rooli yhteiskunnan eri toimijoiden välisen vuoropuhelun mahdollistajina sekä kestävästä kaupunkikehityksen suunnannäyttäjänä on kuitenkin noussut yhä tärkeämmäksi kaikkial-

la Euroopassa. On kaupunkien tehtävä varmistaa, että brownfield-alueista kehitetään houkuttelevia paikkoja niin asumiseen, työssäkäyntiin kuin liiketoiminnalle.

Brownfield-alueiden yhteissuunnittelu

Brownfield-alueen kehittäminen on monimutkainen prosessi. Se edellyttää samanaikaisesti sekä **alueen menneisyyden huomioimista** että **alueen tulevaisuuden suunnittelua**. Brownfield-alueet ovat usein saastuneita, ja toisaalta niihin liittyvää merkittävää teollisuus- sekä kulttuurihistoriaa tulisi myös säilyttää. Samanaikaisesti tulee hallita ja suunnitella alueen muutosprosessia sekä löytää yhteinen alueen kehittämistä koskeva pitkän aikavälin visio yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Suunnittelussa tulisi olla mukana julkista ja yksityistä sektoria edustavia tahoja sekä kansalaisia – toisin sanoen kaikkia PPP-kumppanuuksien (ks. laatikko 2) osapuolia. Näiden rinnakkaisten prosessien (joissa monet vaiheet tapahtuvat samanaikaisesti) koordinointi edellyttää eri toimintojen yhteensovittamista sekä hyvää yhteistyötä ja viestintää kaikkien osapuolten välillä.

LAATIKKO 1: Baltic Urban Labin määritelmän mukaan brownfield-alueet*:

- ovat alueita, joihin on vaikuttanut alueen ja sitä ympäröivän maan aiempi tai nykyinen (usein teollinen) käyttö
- ovat tyhjillään, vähäisellä käytöllä ja/ tai niitä kehittämällä voitaisiin tukea paikallisesti kestävästä kaupunkikehittämisestä
- saattavat olla saastuneita
- sisältävät usein historiallisesti arvokkaita alueita tai arvokasta arkkitehtuuria
- niitä tulisi suunnitella ja kehittää noudattaen yhtenäistä toimintamallia, joka perustuu eri sidosryhmien väliseen kumppanuuteen, mukaan lukien julkinen sektori, kiinteistökehittäjät, maanomistajat, kansalaiset ja muut asianomaiset toimijat.

*Käytöstä poistuva ja vajaakäyttöinen teollisuusalue tai muuntuvan maankäytön alue. Suomen kielessä ei ole vakiintunutta käännöstä brownfield-termille, ja usein käytetään englanninkielistä termiä.

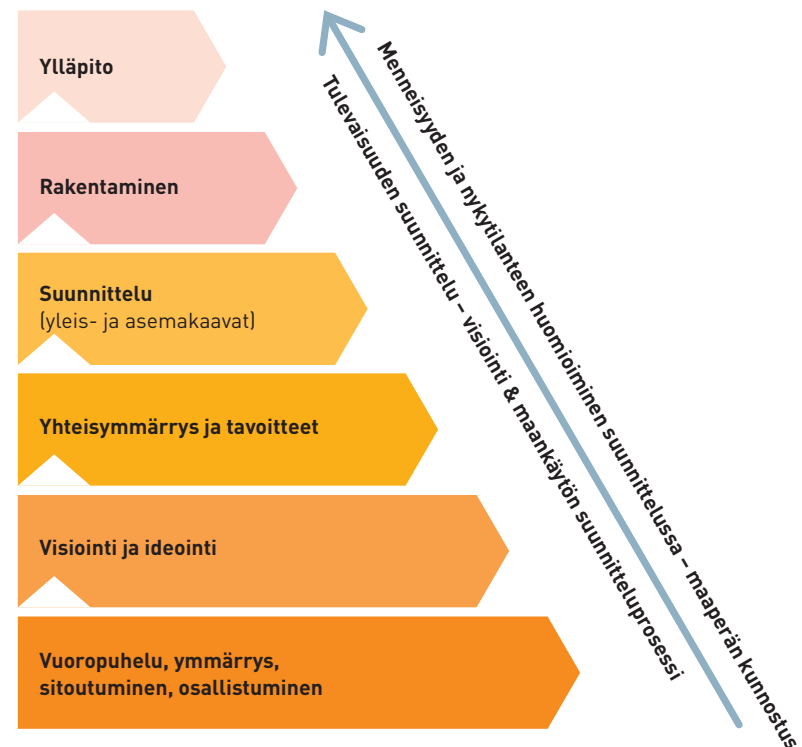
LAATIKKO 2: Julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisten kumppanuuden konsepti

Julkisten resurssien väheneminen on johtanut julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien (public-private partnership, PPP tai 3P) syntymiseen. Termi viittaa julkisen sektorin ja yritysten väliseen yhteistyöhön, jossa tuotetaan yhdessä tuotteita, palveluja tai menettelytapoja. PPP-kumppanuuksia on kritisoitu niiden päätöksentekoa koskevan läpinäkyvyyden puutteesta sekä suunnittelutyön luovuttamisesta yksityisille kiinteistökehittäjille, jotka keskittyvät maan arvon kasvattamiseen asumisen laadun kehittämisen sijaan. Kritiikki on johtanut kansalaisulottuvuuden lisäämiseen ja siten **julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisten kumppanuuksien** (public-private-people partnership, 4P) syntymiseen. Kansalaisten mukaan ottaminen suunnitteluprosesseihin lisää läpinäkyvyyttä sekä edistää asukkaiden todellisten tarpeiden huomioimista palvelujen ja elinympäristön kehittämisessä. Lisää tietoa 4P-konseptista löytyy [Planning Systems and Legislation for Brownfield Development in the Central Baltic Countries](#) -julkaisusta.

Brownfield-alueen kehittäminen alkaa yleensä **aloitteesta**, jatkuu **visiointivaiheella** ja **suunnitteluvaiheella** ja johtaa lopulta haluttuun **fyysiseen muutokseen** kaupunkiympäristössä. Brownfield-alueiden kehittämiseen liittyy usein taloudellisia sekä ympäristöriskejä. **Sitoutuminen** ja **yhteisymmärrys** asianosaisten tahojen välillä ovat välttämättömiä prosessin alusta lähtien. Prosessi tulisi aloittaa avoimella vuoropuhelulla (kuva 1) sisäisten ja ulkoisten sidosryhmien kanssa. Tämä kannustaa eri toimijoita osallistumaan suunnitteluun sekä luo pohjaa yhteistyölle. Kaupungeilta puuttuu kuitenkin usein osaamista, tietoa ja menetelmiä kuinka hallita laajoja kumppanuuteen ja yhteistyöhön perustuvia kehittämisprosesseja sekä edistää vuoropuhelua niissä mukana olevien toimijoiden kesken. Tämä asettaa haasteita kaupunkiorganisaatioille.

Tämä opas on laadittu vastaamaan edellä mainittuun haasteeseen ja keskittyy erityisesti **suunnitteluprosessin alkuvaiheeseen**. Oppaan tavoitteena on **helpottaa** brownfield-alueiden **kehittämisprosessien hallintaa** ja prosessissa mukana olevien osapuolten välisen yhteistyön edistämistä. Opas on suunnattu erityisesti paikallistasolla työskenteleville **kaupunkisuunnittelijoille** ja **muille asiantuntijoille**.

Kaupunkisuunnittelun pyramidi

Kuva 1. Kaupunkisuunnittelun pyramidi
Lähde: Oulun kaupungin asemakaavoitus (2013, muokaten)

Opas perustuu **Central Baltic -ohjelman** rahoittamassa **Baltic Urban Lab -hankkeessa** (2015–2018) kerättyihin kokemuksiin. Hankkeeseen osallistuneet kaupungit **Norrköping, Tallinna, Turku** ja **Riika** ovat kehittäneet ja testanneet uusia integroidun suunnittelun malleja sekä toteuttaneet julkisen ja yksityisen sektorin sekä asukkaiden kumppanuusmalleja (4P) neljällä piloteiksi valitulla brownfield-alueella. Tavoitteena oli löytää uusia tapoja ottaa eri sidosryhmiä (esim. kansalaisia, kiinteistökehittäjiä, asiantuntijoita, maanomistajia, yrityksiä ja kansalaisjärjestöjä) mukaan suunnitteluprosessiin ja työstää yhdessä kehittämisvisioita.

Toivomme, että
tämä opas inspiroi
teitä omassa
työssänne!

Oppaan käyttöohje

Kullakin kaupungilla on omanlainen suunnittelujärjestelmä, menettelytavat sekä organisaatiorakenne. Jokaisella kaupunkikehityshankkeella on myös oma konteksti, haasteet ja sidosryhmät. Sekä **maaperän kunnostusprosessissa (ks. kuva 2)** että **visiointi- ja maankäytön suunnitteluprosessissa (ks. kuva 3)** on useita vaiheita, joihin sidosryhmiä voi ja tulisi ottaa osallisiksi. Motiivit yhteistyölle, siitä saatavat hyödyt sekä menetelmät ja työkalut, joilla osallisuutta voidaan tukea, vaihtelevat vaiheesta toiseen. Nämä kaksi kaaviota havainnollistavat yksinkertaistaen kummankin prosessin eri vaiheita ja keskittyvät yhteistyömahdollisuuksiin eri sidosryhmien kanssa, jotta heidän tietoa ja osaamista voidaan parhaiten hyödyntää.

Käytännössä monet kuvatuista vaiheista tapahtuvat samanaikaisesti. Joitakin vaiheita voidaan myös joutua toistamaan tai edellisiin joutua palaaamaan. Tämän vuoksi oppaan tavoitteena ei ole antaa niinkään vaiheittaista opastusta, vaan esitellä periaatteita ja huomioitavia kysymyksiä, jotka auttavat hallitsemaan brownfield-alueiden kehittämishankkeita etenkin 4P-kumppanuuksien osalta.

Opas on jaettu kahteen pääosioon: **Sisäinen organisoituminen ja valmistelu** ja **Yhteistyö sidosryhmien kanssa**. Kumpikin osio on jaettu viiteen aihealueeseen. Ensimmäisessä osiossa keskitytään kaupunkiorganisaatioiden sisäisten prosessien kehittämiseen ja sisäiseen yhteistyöhön sekä vahvan

pohjan luomiseen vuorovaikutteiselle suunnitteluprosessille. Toisessa osiossa annetaan vinkkejä yhteistyöhön sidosryhmien kanssa. Opas sisältää konkreettisia **tapaustutkimuksia** Itämeren alueelta ja erityisesti Baltic Urban Lab-kaupungeilta. Tapaustutkimukset tarjoavat esimerkkejä jo toteutuneista julkisen ja yksityisen sektorin sekä asukkaiden välisistä kumppanuuksista. Lisäksi opas sisältää **lukuvinkejä** ja **hyödyllisiä työkaluja**.

Oppaan tapaustutkimukset osoittavat, että suunnittelu on jatkuvasti kehittyvä prosessi, mutta vuorovaikutus sidosryhmien kanssa prosessin eri vaiheissa kannattaa.

Maaperän kunnostuksen suunnittelu yhdessä sidosryhmien kanssa

Kuva 2. Maaperän kunnostuksen suunnittelu yhdessä sidosryhmien kanssa

Visiointi- ja maankäytön suunnitteluprosessi sidosryhmien kanssa

Kuva 3. Visiointi- ja maankäytön suunnitteluprosessi sidosryhmien kanssa

Luku 1

Sisäinen organisoituminen ja valmistelu

9

Strateginen suunnittelu ja valmistelevien suunnitteluasiakirjojen rooli

13

Lähtötilanneanalyysi

17

Prosessin suunnittelu

11

Johtajuus ja sisäinen yhteistyö

15

Riskianalyysi

Katso tähän osioon liittyvät tapausesimerkit:

10

Brownfield-alueen kehittäminen strategisilla hankkeilla, **Turku**

14

Ideoiden kerääminen yhdessä sidosryhmien kanssa, **Tallinna**

16

"Unelmoijien" ja "ongelmanratkaisijoiden" työpaja, **Riika**

10

Vuoropuhelua kansalaisten kanssa vision laatimiseksi, Älvstaden, **Göteborg**

14

Maanomistajien ja vuokralaisten foorumi, **Turku**

18

Tilapäiskäyttö kaupunkisuunnittelun välineenä, **Gent**

12

Kaupunkialueiden uudistamisen yhteistyömalli, **Malmö**

16

Riskinarvioinnin työpaja, **Norrköping**

18

Yhteistyö kiinteistökehittäjien kanssa, **Norrköping**

Strateginen suunnittelu ja valmistelevien suunnitteluasiakirjojen rooli

Jotta brownfield-alueiden mahdollisuuksia voidaan hyödyntää täysimittaisesti ja alueet muuttaa houkuttelevaksi kaupunkiympäristöksi, eri osapuolten näkemykset ja ideat tulisi ottaa paremmin huomioon ja heidän asiantuntemusta ja tietoa hyödyntää suunnittelussa. Tätä voidaan parhaiten edistää ottamalla eri osapuolet mukaan jo brownfield-alueen käyttöä koskevien tulevaisuuden visioiden ja kehitysideoiden valmisteluun – miettimään yhdessä miltä alueen tulisi näyttää 20 vuoden kuluttua.

Valmistelevien suunnitteluasiakirjojen rooli

Monilla kaupungeilla on vakiintuneita käytäntöjä (jotka on joissakin maissa määrätty kansallisessa lainsäädännössä) yleiskaavoja- ja asemakaavoja – lakisääteisiä maankäytön suunnitteluasiakirjoja koskevien julkisten kuulemisten toteuttamiseksi. Useat kaupungit kuitenkin vielä hakevat menetelmiä, joilla sidosryhmä- ja asukasvuorovaikutusta voidaan edistää suunnitteluprosessin varhaisessa ja melko abstraktissakin vaiheessa, jossa laaditaan ns. valmistelevia suunnitteluasiakirjoja, kuten visioita, kehittämissuunnitelmia tai strategiota. Sidosryhmien ja laajemman yleisön osallistaminen voi-

daan kokea haastavana, mutta se on tarpeellista, jotta kaupunkia voidaan suunnitella kaupunkilaisille – alueen nykyisille ja tuleville käyttäjille. Tällaisilla asiakirjoilla ei välttämättä ole virallista asemaa suunnittelujärjestelmässä. Niiden tulisi kuitenkin ohjata suunnittelua myös myöhemmissä vaiheissa. Sidosryhmien kanssa yhteistyönä toteutettu valmistelu, jonka aikana muodostetaan yhteinen näkemys tulevasta kehityksestä, edistää osapuolten sitoutumista ja helpottaa hyväksynnän saamista suunnitelmille.

Vinkki!

Prosessin alussa tulisi määrittää sekä viestiä selkeästi millaista panosta eri toimijoilta odotetaan, miten osallistuminen hyödyttää heitä sekä miten he voivat vaikuttaa käsiteltäviin suunnitelmiin. Tämä lisää osallisuusprosessien uskottavuutta sekä toimijoiden motivaatiota osallistua.

Huomioon otettavia seikkoja valmistelevien suunnitteluasiakirjojen kanssa työskenneltäessä

- ”Epävirallisten” suunnitteluasiakirjojen **asema** ja niiden **ohjaava rooli** suhteessa **lakisääteisiin suunnitelmiin** tulee määritellä selkeästi.
- Asiakirjojen asema tulee selkeästi **viestiä sidosryhmille**, jotka osallistuvat varhaisen vaiheen suunnitelmien laatimiseen
- **Poliitikot tulisi ottaa mukaan suunnitteluun ja heitä tulisi informoida** prosessin alkuvaiheessa. Lisäksi säännöllinen yhteistyö eri lautakuntien kanssa tulisi aloittaa (vaikka suunnitelmia ei vietäisi poliittiseen päätöksentekoon).
- **Sidosryhmien kanssa työskentelylle** kaupunkisuunnittelun alkuvaiheessa tulisi olla selkeä mandaatti ja poliittinen tuki. Hankkeen toteuttaminen on helpompaa, jos sillä on selkeä poliittinen tuki.
- **Roolit ja vastuut** sidosryhmien kuulemisesta ja osallistamisesta suunnitteluprosessin varhaisessa vaiheessa tulee määrittää selkeästi kaupunkiorganisaation sisällä.
- Lisäksi tulee määritellä kuinka näiden suunnitelmien **toteuttamista** voidaan **seurata** ja **toteutus varmistaa**.
- Paikallishallinnon tulee ottaa **johtava rooli** ja osoittaa **sitoutumista** visioiden toteuttamiseen sekä viestiä niistä avoimesti ja siten varmistaa suunnitteluprosessin läpinäkyvyys.

CASE

Brownfield-alueen kehittäminen strategisilla hankkeilla, Turku

Turun strateginen painopiste on kaupungin keskustaa ympäröivän brownfield-alueen kehittäminen kestävä kaupunkikehityksen edistämiseksi. **Turun Tiedepuiston (ml. Itäharjun brownfield-kolmio)** kehittäminen on yksi kaupungin Turku 2029 -strategian kolmesta kärkihankkeesta. Prosessi aloitettiin kaupunginvaltuuston päätöksellä vuonna 2016, ja sillä on ollut vahva poliittinen tuki alusta lähtien.

Vision ja epävirallisen ”masterplanin” valmistelu laajemmalle alueelle tiiviissä yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa oli kaupungille uudenvai-

nen kokeilu. Eräs tärkeimmistä tuloksista on ollut **Turku Future Forum -yhteistyömallin** lanseeraus. Eri lautakuntien jäseniä on kutsuttu osallistumaan Future Forum -tapahtumiin, minkä tarkoituksena on ollut sitouttaa poliittisia päätöksentekijöitä prosessiin ja varmistaa sujuva tiedonkulku päättäjille. Turun Tiedepuiston Masterplan 2050 vietiin poliittiseen päätöksentekoon sen roolin ja aseman vahvistamiseksi suunnittelu-järjestelmässä. Kaupungin valtuusto hyväksyi sen ohjenuoraksi jatkokehitykselle ja lakisääteisten maankäyttösuunnitelmien valmistelulle.

Lue lisää

Kuva: Cederqvist & Jäntti Arkkitehdit Oy

CASE

Vuoropuhelua kansalaisten kanssa vision laatimiseksi, Älvstaden, Göteborg

Göteborgin kaupunki toteutti julkisen kuulemisprosessin, jonka tarkoituksena oli kerätä visioita ja ideoita Älvstadenin tulevaa kehitystä varten. Älvstadenin kaupunginosa ulottuu keskustan läpi joen kummallakin puolella. 2 550 henkilöltä saadun palautteen perusteella Älvstadenille valmisteltiin virallista visiota ja strategiaa koskevia suosituksia. Strategia on yksi kaupungin neljästä vuoteen 2030 ulottuvasta kaupunkikehitysstrategiasta. Vuoropuheluprosessilla täydennettiin muita visiotyön osa-alueita, kuten yhteistyötä yksityisen sektorin, tutkimusorganisaatioiden, eri kestävä kehityksen asiantuntijoiden ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

Göteborgin tapauksesta tunnistettiin ja opittiin suunnittelun varhaisen ja abstraktin vaiheen visiovuoropuhelun toteuttamisesta seuraavaa: konsultaatioprosessin rakenteen ja aikataulun tulee olla selvät ja sen vaikutuksista viralliseen visioon tulee olla realistinen käsitys; lopputulos, tässä tapauksessa suositukset, tulee määritellä selkeästi; kaikilla asiaankuuluvilla organisaatioilla tulee olla yhteisymmärrys prosessin tarkoituksesta sekä vastuista; ja viestinnän tulee olla hyvää ja selkeää, erityisesti tehtäessä abstraktia suunnittelutyötä, kuten vision valmistelua. Prosessin perusteella valmisteltiin myös suosituksia tuleville vuorovaikutusprosesseille.

Lue lisää

Johtajuus ja sisäinen yhteistyö

Brownfield-alueiden kehittäminen yhteistyössä erilaisten toimijoiden kanssa vaatii vahvaa johtajuutta ja visiota kaupungilta itseltään, selkeästi sovitut sisäiset roolit ja vastuut sekä hyvää yhteistyötä eri toimialojen välillä. Integroidulle ja osallistavalle suunnitteluprosessille sekä kehittämisen tavoitteille tulisi olla vahva tuki kaupunkiorganisaation sisällä.

Miksi sisäinen yhteistyö on tärkeää?

Kaupunkisuunnittelua pidetään luonnostaan arkkitehtien ja kaupunkisuunnittelijoiden työnä. Brownfield-alueiden kehittämishankkeet ovat usein kuitenkin laajoja, strategisia prosesseja, jotka vaativat asiantuntemusta ja resursseja kaupunkiorganisaation eri yksiköiltä. Strategisen prosessin johtaminen ja sidosryhmien kanssa työskentely yhteisten visioiden ja suunnitelmien luomiseksi vaativat osaamista esimerkiksi projektinhallinnasta, sidosryhmien osallistamisesta sekä viestinnästä. Nämä eivät välttämättä kuulu kaupunkisuunnittelijan perinteiseen työnkuvaan. Kuka johtaa prosessia ja keiden pitäisi

osallistua kaupunkiorganisaatiossa, tulisi määritellä prosessin alkuvaiheessa. Hanke tulee organisoida siten, että se mahdollistaa sekä sisäisen että ulkoisen yhteistyön (kuva 4) ja siinä varmistetaan, että tarvittavaa asiantuntemusta voidaan hyödyntää prosessissa (kuva 5). Viestintä kaupungin organisaation eri yksiköiden ja tasojen välillä on yhtä tärkeää kuin **viestintä** ulospäin. Yhteisymmärrys ja kehitystavoitteista sopiminen organisaation sisällä ovat tarpeen, jotta kaupunki voi paitsi puhua yhdellä äänellä, myös välttää sisäisiä ristiriitoja ja päällekkäisyyksiä eri kaupunkikehityshankkeiden välillä.

Sisäiset roolit

Projektipäällikkö, joka on päävastuussa koordinoinnista (kaupunkisuunnittelu tai strategisesta suunnittelun vastaava yksikkö)

Sisäinen ohjausryhmä koostuu eri toimialojen edustajista, joilla on valtuutus tehdä päätöksiä. Ohjausryhmän tulee tavata säännöllisesti, keskustella hakkeen edistymisestä ja ohjata hanketta.

Työryhmät keskittyvät eri teemoihin, kuten liikenteeseen, asumiseen, julkisiin tiloihin yms. Eri toimialojen edustajista koostuvat työryhmät varmistavat laajalajaisen asiantuntemuksen sekä edistävät yhteistyötä toimialojen välillä.

Kuva 4. Sisäiset roolit

Brownfield-alueiden kehittämisessä vaadittu asiantuntemus ja osaaminen

Kuva 5. Brownfield-alueiden kehittämisessä vaadittu asiantuntemus ja osaaminen

Vinkki!

Ulkoisten sidosryhmien kanssa käytettäviä yhteiskehittämismenetelmiä, kuten työpajoja ja fokusryhmiä, voidaan käyttää myös sisäisesti tavoitteita ja visioita koskevan yhteisymmärryksen löytämiseksi.

Malmön kaupunki on kehittänyt mallin, joka keskittyy **kaupunkialueiden uudistamiseen yhteistyössä yksityisten ja julkisten toimijoiden sekä paikallisten asukkaiden ja yhdistysten kanssa**. Mallin kehittämisen tavoitteena oli parantaa yhteistyön avulla **uudelleenkehittämishankkeiden tehokkuutta** sekä varmistaa **paikallistiedon parempi hyödyntäminen suunnittelussa** asiantuntijatiedon ohella. Malli ei toimi itsenäisenä ohjeistuksena uudistusprosessille, mutta nostaa esiin **tärkeitä huomioitavia kysymyksiä**. Mallia voidaan **soveltaa erilaisissa kehittämishankkeissa**, ja se luo perustan 4P-mallien suunnittelulle ja toteuttamiselle.

Lue lisää

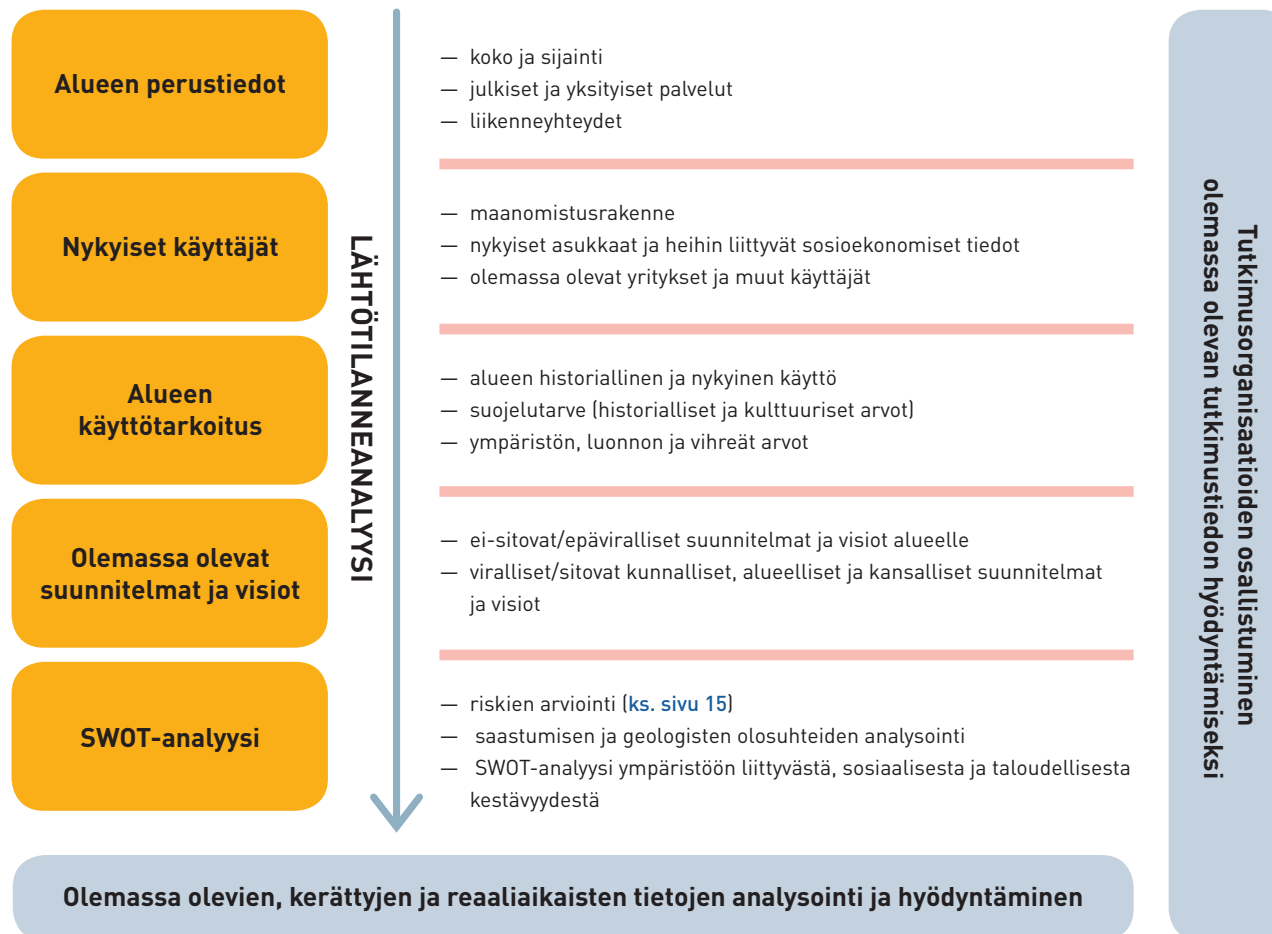
Malmön mallin ulottuvuudet

Lähde: Malmön kaupunki (2013) & Nordregio (muokaten)

Lähtötilanneanalyysi

Brownfield-alueen suunnittelua aloitettaessa on välttämätöntä ymmärtää, mistä tilanteesta suunnitteluun lähdetään. Lähtötilanteen analysointi (kuva 6) yhteistyössä sidosryhmien kanssa auttaa hyödyntämään olemassa olevaa tietoa alueesta ja lisää yhteisymmärrystä riskeistä ja kehittämismahdollisuuksista.

Kuva 6. Lähtötilanneanalyysi

Hyödyt

- **Yhteisymmärrys riskeistä ja mahdollisuuksista** asiaankuuluvien toimijoiden keskuudessa sekä sisäisesti että ulkoisesti
- Parempi **integrointi** kaupungin laajempien **kehitysstrategioiden ja -tavoitteiden** kanssa
- Parempi **integrointi** muiden **kehityshankkeiden ja sektorikohtaisten tavoitteiden** kanssa
- Olemassa olevan **paikallistiedon hyödyntäminen** alueesta
- **Puuttuvien tietojen ja ristiriitaisuuksien** tunnistaminen
- **Tuloksien** hyödyntäminen **viestinnässä** ja **kehittämisen tarpeen perustelussa** suurelle yleisölle

Vinkki!

Lähtötilanneanalyysin laatiminen suunnittelun alkuvaiheessa yhteistyössä **sekä sisäisten että ulkoisten toimijoiden** kanssa auttaa hyödyntämään heidän asiantuntemusta ja osaamista. Lisäksi se lisää prosessin läpinäkyvyyttä ja luo pohjaa myöhemmälle yhteistyölle.

CASE

Ideoiden kerääminen yhdessä sidosryhmien kanssa, Tallinna

Tallinnassa maa-alueet ovat usein yksityisessä omistuksessa, jolloin yksityiset omistajat ja kiinteistökehittäjät toimivat kaupunkikehityksen pääasiallisina aloitteentekijöinä. Pilottialueen eli **Skoonen bastionia ympäröivän alueen** kehittämisellä kaupunki pyrki vahvistamaan omaa rooliaan kestäväen kaupunkikehityksen ohjaajana ja lisäämään kansalaisten sekä kansalaisjärjestöjen osallistumista suunnitteluun.

Kuva: Rasmus Jurkatam

Prosessi aloitettiin keräämällä eri menetelmin ideoita ja kannanottoja kansalaisilta sekä muilta kiinnostuneilta sidosryhmiltä. Tarkoituksena oli määritellä lähtötilanne ja laatia katsaus alustavista ideoista ja ongelmista. Yksi käytetyistä menetelmistä oli **ideoiden kerääminen GIS-pohjaisella kartalla**, johon käyttäjät saivat jättää valittuja paikkoja koskevia kommentteja. Suurin osa ehdotuksista liittyi viheralueiden ja puistojen puutteeseen, leikkikenttien kunnossapidon parantamiseen, teiden huonoon kuntoon sekä liikenteeseen ja pysäköintiin liittyviin ongelmiin. Laaja kiinnostus sekä kommenttien suuri lukumäärä osoittivat, että suurta yleisöä – eli alueen käyttäjiä – kannattaa kuulla myös suunnittelun varhaisessa vaiheessa. Syventääkseen ymmärrystä sekä haasteista että kehittämismahdollisuuksista, kaupunki laati myös SWOT-analyysin yhteistyössä sidosryhmien kanssa. SWOT-analyysin tuloksia käytettiin lähtökohtana lisäkeskusteluille ja yhteistyölle sekä aineistona pilottialueen alustavan rakennesuunnitelman luonnostelussa.

Lue lisää

CASE

Maanomistajien ja vuokralaisten foorumi, Turku

Maanomistajille sekä maan ja kiinteistöjen vuokralaisille tarjottiin useita mahdollisuuksia osallistua Itäharjun brownfield-alueen kehittämisen suunnitteluun, joka toteutetaan osana laajempaa Turun Tie-depuiston kehittämishanketta. Prosessin alussa Turku laati esiselvityksen, jossa selvitettiin alueen maaperän mahdollista pilaantumista. Maanomistajia, yrityksiä ja vuokralaisia kuultiin jo tiedonkeräysvaiheessa, ja heidän asiantuntemustaan ja tietoja alueen nykyisestä ja aiemmasta käytöstä hyödynnettiin. Tämä oli ensimmäinen kerta kun Turku toteutti maaperän pilaantumista koskevan esiselvityksen, jossa keskityttiin suurempaan aluekokonaisuuteen tonttikohdasten selvitysten sijaan.

Kaupunki järjesti yhteistyön jatkamiseksi ja laajemman vuoropuhelun aloittamiseksi maanomistajille ja vuokralaisille suunnatun foorumin, jossa keskusteltiin alueen toimijoiden kanssa pilottialueen nykytilasta ja jatkokehittämisestä. Tavoitteena oli kartoittaa eri toimijoiden intressejä, keskustella yhteisistä tavoitteista, kerätä kommentteja hankkeen aikataulutuksesta, vahvistaa eri toimijoiden välisiä yhteyksiä, selkeyttää alueen suunnitelmia koskevia odotuksia, sekä aloittaa yhteistyö pilaantuneiden maiden puhdistamiseksi. Foorumi oli tärkeä askel pilottialueen suunnittelua koskevien kumppanuuksien luomisessa. Suurin osa osallistujista ilmoitti haluavansa kehittää aluetta. Yhteistyötä jatkettiin hankkeen myöhemmässä vaiheessa pienempien keskustelutilaisuuksien avulla.

Lue lisää

Kuva: Turun kaupunki

Riskianalyysi

Kaupunkikehittämisprosesseihin liittyy aina riskejä ja mahdollisia ristiriitoja.

Brownfield-alueen kehittämiseen liittyvien riskien hallinta on erityisen tärkeää, sillä hankkeiden monimutkaisesta toimintaympäristöstä sekä maaperän mahdollisesta pilaantumisesta johtuen sekä ympäristö- että taloudelliset riskit ovat korkeita. Myös yhteistyön ja sitoutumisen puute sekä ristiriitaiset näkemykset eri osapuolten välillä voivat vaarantaa prosessin.

Kuinka analysoida riskejä

Riski	Todennäköisyys	Seuraus	Riskiarvo*	Toimenpiteet	Valmistumis- päivämäärä	Vastuussa oleva taho	Tulos
Esimerkki: Maanomistajat vastustavat kehittämistä	3	5	15	Vuoropuhelun aloittaminen maanomistajien kanssa. Heidän intressiensä kartoittaminen. Hyvän pohjan luominen yhteistyölle ja yhteisille tavoitteille.	-	Kaupunki- suunnittelu- osasto	Yhteisymmärrys kehittämis- tavoitteista

Tunnista erityyppiset riskit. Arvioi kunkin riskin todennäköisyys asteikolla 1–5, jossa 5 on suurin. Arvioi kunkin riskin seuraukset asteikolla 1–5, jossa 1 on pienin. Jos esimerkkitapauksessa maanomistajat vastustaisivat kehittämissuunnitelmia, seuraukset voisivat olla hyvin mittavat sen estäessä kehittämisen. Lopuksi kerro todennäköisyysarvo seurausarvolla, jolloin saat riskiarvon.

*Mitä riskiarvo tarkoittaa:

1–5: Edellyttää valvontaa

6–15: Edellyttää toimintasuunnitelmaa ja valvontaa

16–25: Edellyttää kiireellistä toimintasuunnitelmaa ja jatkuvaa valvontaa

Kuva 7: Kuinka analysoida riskejä

Vinkki!

Erityyppisten riskien tunnistaminen ja niiden käsittely sidosryhmien ja poliitikkojen kanssa luo yhteisymmärrystä ja auttaa puuttamaan ristiriitoihin kehittämisprosessin alkuvaiheessa.

Mihin riskianalyysiä tarvitaan?

Brownfield-alueen kehittäminen on pitkän aikavälin prosessi, jonka aikana prosessiin osallistuvat asiantuntijat ja organisaatiot sekä poliittinen johtajuus ja maanomistus voivat muuttua. Kaikilta osallisilta tarvitaan kuitenkin pitkäaikaista sitoutumista ja resurssien osoittamista kehittämiseen. Riskianalyysin laatiminen (ks. kuva 7) prosessin alussa auttaa suunnittelemaan prosesseja niin, että mahdollisia riskejä voidaan lieventää ja tarvittaviin korjaustoimenpiteisiin ryhtyä. Brownfield-alueiden kehittämiseen liittyy erityyppisiä riskejä:

- **Taloudelliset riskit**, esim. rahoituksen puute, odotettua korkeammat kunnostus- tai infrastruktuurikustannukset, vähäinen investointihalukkuus
- **Ympäristöriskit**, esim. laajasti pilaantunut maaperä, epäonnistuneet kunnostusprosessit
- **Osallistumiseen/yhteistyöhön** liittyvät riskit, esim. sitoutumisen puute, vähäinen osallistuminen ja kiinnostus, muutosvastarinta, ristiriitaiset visiot, osallistavan suunnittelutavan vastustaminen
- **Hallintaan ja koordinointiin** liittyvät riskit, esim. puutteellinen viestintä, epäselvät roolit ja vastuut, viivytykset, integroidun lähestymistavan puute, heikko yhteistyö sektorien välillä, ristiriitaiset tavoitteet
- **Heikko poliittinen johtaminen**, esim. pitkäaikaisen poliittisen sitoutumisen puute, poliitisten lautakuntien välisen yhteistyön puute.

CASE

Riskinarvioinnin työpaja, Norrköping

Kestävyys on ollut suunnittelua ohjaava periaate **Norrköpingin Inre Hamnen -alueella**. Alueella on toiminut aiemmin kaasulaitos, ja maaperä on laajasti pilaantunut. Varmistaakseen, että kestävyysnäkökulma sisällytetään maankunnostusprosessiin, kaupunki järjesti riskinarviointityöpajan, johon kutsuttiin eri tahoja edustavia sidosryhmiä

Työpajassa käytettiin Statens geotekniska institut (SGI) -laitoksen kehittämää **SAMLA**-menetelmää. Työpajan aikana kunnan eri sektoreita ja liikelaitoksia, alueellisia viranomaisia sekä muita asiantuntijaorganisaatioita edustavat osallistajat (n. 30 henkilöä), arvioivat eri kunnostusmenetelmiä (esim. kaivaminen, kuumentaminen/poltaminen ja bio-organismeja hyödyntävän paikan

päällä suoritettava käsittely) kestävyiden näkökulmasta. Vaihtoehtojen kunnostusmenetelmien eri puolia arvioitiin SAMLA-menetelmällä. Työpajan päättyessä kaikki ryhmät olivat arvioineet kaikki vaihtoehtoiset menetelmät ympäristön, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyiden näkökulmasta sekä niiden vaikutukset aikatauluun. Kaksi vaihtoehtoista menetelmää valittiin paikallisen työryhmän jatkoarviointiin. Työpaja lisäsi osallistujien maaperän kunnostamiseen liittyvää osaamista. Lisäksi se antoi kaupungille mahdollisuuden hyötyä eri alojen asiantuntijoiden osaamisesta. Riskinarviointityöpajan tuloksia käytettiin suosituksina lopullisen kunnostusmenetelmän valinnassa.

Lue lisää

Kuva: Kristiina Paju

CASE

"Unelmoijien" ja "ongelmanratkaisijoiden" työpaja, Riika

Riian Mükusalas-kadun ympärillä sijaitsevan toiminnoiltaan monipuolisen teollisuusalueen uudistamisen suurimmat haasteet ovat olleet hajautunut maanomistus ja selkeän kehittämistä koskevan vision puute. Aloittaakseen vuoropuhelun eri toimijoiden kanssa, kaupunki järjesti aloitustyöpajan. Tavoitteena oli antaa osallistujille tietoa alueeseen kohdistuvista olemassa olevista suunnitelmista sekä aloittaa keskustelu alueen tulevasta kehittämisestä. Osa osallistujista kutsuttiin henkilökohtaisesti, mutta tilaisuudesta levitettiin myös avointa kutsua sosiaalisessa mediassa.

Työpajaan kuului vuorovaikutteinen osio, jossa osallistujat jaettiin kahteen ryhmään. "Ongelmanratkaisijat" tunnistivat ongelmia ja keskustelivat mahdollisista ratkaisuista, kun taas "unelmoijia" pyydettiin unelmoimaan pilottialueen kehittämismahdollisuuksista. Tuloksena paikallinen hankeryhmä sai tulevaa kehitystä koskevia ideoita alueen julkisesta ja yksityisestä toiminnasta, liikenteestä, teollisuudesta ja palveluista sekä tietoa asukkaiden ja yrittäjien tunnistamista ongelmista. Työpajan tuloksia hyödynnettiin, kun pilottialueelle laadittiin kehittämisstrategiaa yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Työpaja todettiin hyväksi keinoksi lisätä yhteistyötä ja yhteisymmärrystä paitsi kaupungin ja sidosryhmien välillä, myös alueen aktiivisten toimijoiden itsensä välillä.

Lue lisää

Prosessin suunnittelu

”Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty” -periaatetta voidaan soveltaa myös mihin tahansa kaupunkikehitysprosessiin. Brownfield-alueen kehittämisprosessiin kuuluu useita vaiheita ja rinnakkaisia toimenpiteitä. Joitakin näistä kuvailtiin jo osiossa 1 ja joitakin selitetään osiossa 2. Toimintasuunnitelman (kuva 8) laatiminen auttaa hallitsemaan monimutkaista prosessia ja varmistamaan sujuvan toteutuksen. Mikäli kaupungilla ei vielä ole laajasti kokemusta eri sidosryhmien yhteissuunnitteluun perustuvista suunnitteluprosesseista, huolellinen suunnittelu on erityisen tärkeää.

Mihin toimintasuunnitelmaa tarvitaan?

- Prosessin valmistelu ja suunnittelu auttaa **selkeyttämään tavoitteita** ja toimenpiteitä kaikkien osallisten kanssa
- Prosessin **eri vaiheiden** määrittäminen auttaa tunnistamaan sopivat ajankohdat sidosryhmien osallistamiselle
- **Aikataulut** auttaa eri osapuolia ymmärtämään paremmin prosessin aikaraamit
- Suunnittelu auttaa **määrittämään eri sektoreiden väliset vastuut** kaupunkiorganisaatiossa sekä **muilta sidosryhmiltä tarvittavan panoksen**
- Se auttaa **integroimaan ja koordinoimaan paremmin rinnakkaisprosesseja**, kuten maankäytön suunnittelua ja maaperän kunnostusta, sekä tunnistamaan synergioita ja päällekkäisyyksiä
- Erityisesti kokeellisten prosessien tai prosessien, joiden kaikki vaiheet eivät ole etukäteen tiedossa, etukäteishahmottelu auttaa tunnistamaan **mahdollisia riskejä ja ristiriitoja**. Tällaisesta esimerkkinä on visioprosessi yhdessä sidosryhmien kanssa.
- **Joustavuudelle on hyvä jättää tilaa** – yllätyksiä voi ilmetä vaikka prosessia suunniteltaisiin yksityiskohtaisesti

Kuva 8. Toimintasuunnitelma

Vinkki!

Prosessin sekä sen eri vaiheiden, rinnakkaisten toimien, tärkeimpien virstanpylväiden ja kokonaisaikataulun visualisointi auttaa osallisia, joille suunnitteluprosessit eivät ole ennestään tuttuja, ymmärtämään paremmin prosessia. Tälle on tarvetta erityisesti, kun suunnittelun kohteena ovat brownfield-alueiden kaltaiset alueet, joiden kehittämiseen liittyy moninaisia haasteita.

CASE

Tilapäiskäyttö kaupunkisuunnittelun välineenä, Gent

Gentin kaupungilla on pitkä kokemus brownfield-alueiden tilapäiskäyttöön liittyvistä kokeiluista. Tyhjen alueiden ja rakennusten käyttäminen uutta kehitystä edeltävässä pitkässä siirtymävaiheessa tuo naapurustoihin uutta dynamiikkaa ja tarjoaa lisäarvoa kaupungin kehittämiseksi. Gentin kaupunki uskoo paitsi että kansalaisten tulisi osallistua hallintoon, myös että hallinnon tulee osallistua ja mahdollistaa tämä. Eräs tapa tukea tätä ovat naapurustomanagerit, joiden tehtävä on asukasvuorovaikutus. He toimivat myös välittäjinä tilapäiskäyttöön liittyvissä kysymyksissä. Managerien tehtävänä on tiedottaa mahdollisuuksista hyödyntää tyhjiä rakennuksia tai alueita ja yrittää kytkeä nämä naapurustojensa tarpeisiin. He toimivat välittäjinä, jotka tiedottavat paikalli-

sille hankkeista ja toimintatavoista ja vievät viestejä naapurustosta takaisin suunnittelun ja poliittisen päätöksen tasolle.

Yksi esimerkki tilapäiskäyttöhankeista on historiallisen Oude Dokken (DOK) -satama-alueen muutos. Hanke aloitti kulttuuritapahtumien alulepanijana, mutta kehittyi pian myös muun toiminnan mahdollistajaksi. Joustavuus ja asukkaiden aktiivisuus ovat DOK-hankkeen ytimessä. Alue pysyy asukkaiden käytössä myös rakennustöiden aikana mahdollistaen fiksit investoinnit ja toiminnan rakennustyömaan ympärillä sekä suunnitteluun osallistumisen. Hanke on antanut hylätylle teollisuusalueelle positiivisen imagon ja muuttanut sen eloisaksi ja aktiiviseksi paikaksi.

Kuva: Gentin kaupunki

Lue lisää

CASE

Yhteistyö kiinteistökehittäjien kanssa, Norrköping

Norrköping testasi Inre Hamnen -kehityshankkeessa uusia yhteistyömalleja kiinteistökehittäjien kanssa laadukkaan kaupunkiympäristön kehittämiseksi. Yksi kaupungin työntekijöistä koordinoi yhteistyötä täysipäiväisesti. Lisäksi paikallinen hanketiimi tapasi yritysten edustajia säännöllisesti ja kunkin kiinteistökehittäjän viestintävastaava työskenteli yhdessä kaupungin viestinnän kanssa, joka mahdollisti yleisölle viestinnän yhdellä äänellä.

Eräs malleista oli ns. arvokonseptien luominen, joiden tulisi ohjata alueen kehittämistä. Näitä arvokonsepteja käytettiin kilpailutuksessa, ja yksi kiinteistökehittäjien valintaa ohjanneista kriteereistä oli kuinka ehdotetut suunnitelmat toteuttivat arvokonsepteja käytännössä. Asukkaat saivat osallistua arvokonseptien testaamiseen kohderyhmätyöpajoissa, jotka toteutettiin yhteistyössä kunnan ja yritysten kanssa. Valitut yritykset eivät suunnitteluprosessin alussa tienneet mitä tonttia ne tulisivat kehittämään, vaan niiden tuli sopia yhteisesti koko aluetta koskevista ratkaisuista tiettyyn tonttiin keskittymisen sijaan. Tällä tavoin pyrittiin lisäämään yritysten sitoutuneisuutta ja vastuuta koko hankekokonaisuuden suunnittelusta. Kaupungin näkökulmasta yhteistyö on ollut aikaa vievää, mutta mahdollistanut kiinteistökehittäjien tiiviimmän osallistumisen hankkeen alusta lähtien.

Kuva: Norrköpingin kaupunki

Lue lisää

Luku 2

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

20 Sidosryhmäanalyysi

25 Viestintä

29 Läpinäkyvyys

22 Menetelmät ja työkalut
sidosryhmien osallistamiseen

27 Sidosryhmien
osallistamissuunnitelma

Katso tähän lukuun liittyvät tapausesimerkit:

21 Future Forum -työpajat, **Turku**

24 Kaupunkisuunnittelusovellus
AvaLinn, **Tallinna**

28 Kaupunkikehittämisen
innovaatiokilpailu, **Turku**

21 Kolmipäiväinen työpaja opiskelijoiden ja
muiden sidosryhmien kanssa, **Tallinna**

26 Brownfield-alueen kehittämisestä
viestiminen sosiaalisessa mediassa,
Norrköping

28 3D-visualisointityökalu
Earth Autopsy, **Norrköping**

24 Luovia ehdotuksia
opiskelijakilpailun avulla, **Riika**

26 Tietoisuuden lisääminen
siivoustalkoilla, **Riika**

Sidosryhmäanalyysi

4P-lähestymistapa selittää, kuinka tärkeää vuorovaikutus erilaisten osallisten kanssa on, jotta kehittäminen olisi tasapuolista ja kestäväällä pohjalla. Erityyppisten sidosryhmien osallistaminen suunnitteluprosessiin vaatii kuitenkin erilaisia lähestymistapoja. Sidosryhmäanalyysi auttaa tunnistamaan osalliset ja valitsemaan parhaat tavat ottaa heidät mukaan prosessiin.

Mihin sidosryhmäanalyysia tarvitaan?

- **Suuren yleisön ja paikallisten asukkaiden** kaltaisten vaikeasti osallistettavien ryhmien tavoittamiseksi. Ryhmän ominaispiirteiden tunnistaminen varhaisessa vaiheessa auttaa valitsemaan toimivat tavat viestiä osallisille toiminnasta sekä motivoida heitä osallistumaan.
- **Auttaa huomioimaan osallisten epätasapainoiset valtasuhteet.** Sidosryhmäanalyysin perusteellinen toteuttaminen lisää suunnittelun tasapuolisuutta, sillä se auttaa tunnistamaan toimijat, joihin kehittäminen vaikuttaa eniten, mutta jotka eivät välttämättä ole aktiivisia prosessissa ilman erityistä huomiota ja tukea. Se myös osoittaa, keillä on selvä kiinnostus kehittämistä kohtaan ja ketkä saavat äänensä kuuluviin ilman erityistä huomiota.

Mitä sisällyttää sidosryhmäanalyysiin

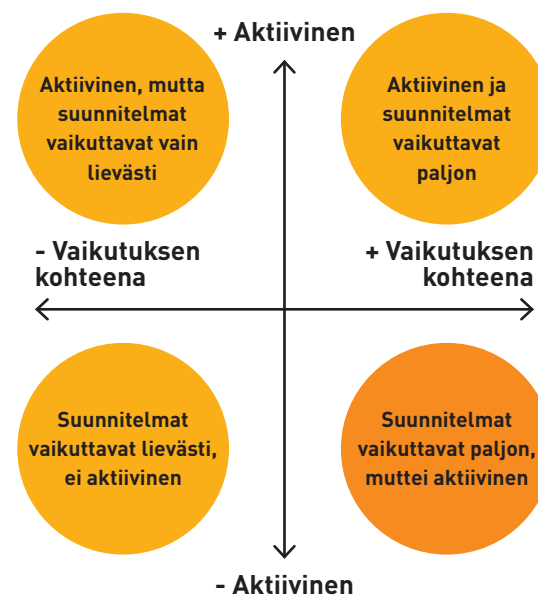
- Laadi rinnakkain sekä sidosryhmäanalyysi että **lähtötilanneanalyysi**. Tämä auttaa määrittämään ne alueen ominaispiirteet, jotka vaikuttavat sidosryhmien määrittämiseen. **Kuka on jo valmiiksi kiinnostunut alueesta?**
- Määritä **alueen käyttötarkoitus suhteessa muuhun kaupunkiympäristöön** sekä asukkaille yleisesti, myös niille jotka eivät asu alueella.
- **Listaa sidosryhmät** ja luokittele ne tärkeimpien muuttujien perusteella.
- Luo sidosryhmätyyppejä luokittelemalla ne **ydinsidosryhmiksi, ensisijaisiksi tai toissijaisiksi sidosryhmiksi**.
- Mikä on kunkin sidosryhmän **yhteys kehitettävään alueeseen?**
- Määrittele ryhmien **aktiivisuustaso ja kuinka paljon suunnittelu vaikuttaa heihin (kuva 9)** tärkeimpien muuttujien perusteella. Tämä auttaa arvioimaan, kuinka kiinnostuneita osalliset ovat toimista ja valitsemaan ne toimenpiteet, joilla heidän roolia ja osallistumista voidaan tukea.

Vinkki!

Sidosryhmäanalyysi voidaan toteuttaa samanaikaisesti **lähtötilanneanalyysin** kanssa kehittämisprosessin alussa. Se on **sidosryhmien osallistamissuunnitelman** valmistelun ensimmäinen askel. Suunnitelmaa voidaan kuitenkin joutua päivittämään prosessin myöhemmissä vaiheissa.

Sidosryhmien aktiivisuus ja vaikutukset heihin

Kuva 9. Sidosryhmien aktiivisuus ja vaikutukset heihin

CASE

Future Forum -työpajat, Turku

Turku aloitti vuonna 2016 prosessin, jonka tarkoituksena oli yhdessä eri sidosryhmien kanssa muodostaa vuoteen 2050 ulottuva visio Tiedepuiston alueen kehittämiselle. Tärkeimpien sidosryhmien tunnistamisen jälkeen prosessin alussa järjestettiin useita työpajoja, joiden tarkoituksena oli kartoittaa sidosryhmien intressejä ja tunnistaa avaintemoja jatkokeskusteluille. Laajemman toimijajoukon sitouttamiseksi järjestettiin nelipäiväinen Turku Future Forum -tapahtuma.

Kullekin päivälle oli valittu yksi teema: 1) Vetovoimainen kaupunkiympäristö; 2) Fiksu liikkuminen; 3) Älykkäät toimijat, älykkäät ratkaisut; ja 4) Maailmanluokan kansainvälinen kohtauspaikka (opiskelijoiden ideakilpailu). Työpajojen tavoitteena oli lisätä ym-

märrystä eri toimijoiden tarpeista tulevaa kehittämistä koskien sekä lisätä yhteishenkeä eri toimijoiden keskuudessa. Yhteiskehittämistä vauhditettiin alustuksilla, paneelikeskusteluilla, erilaisilla osallistamismenetelmillä (world café, tulevaisuuspyörä yms.) ja työpajoilla. Tulevaisuuspyörä osoittautui toimivaksi keinoksi kannustaa osallistujia ajattelemaan uudella tavalla. Osanottajien määrä sekä tuotettujen ideoiden laatu ja määrä yllättivät järjestäjät myönteisesti. Tapahtumien jälkeen yhdessä tuotetut ideat prosessoitiin viideksi kehittämisen pääteemaksi, jotka otettiin osaksi yhteistä visiota alueelle. Turku Future Forum -konseptia on sittemmin hyödynnetty myös muissa kehityshankkeissa.

[Lue lisää](#)

Kuva: Hannu Aaltonen

CASE

Kolmipäiväinen työpaja opiskelijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa, Tallinna

Tallinna järjesti työpajasarjan, jonka tavoitteena oli lisätä vuorovaikutusta opiskelijoiden ja muiden sidosryhmien välillä sekä jatkaa Skoonen basationin alueen elävöittämistä koskevaa vuoropuhelua ja kerätä tuoreita ideoita opiskelijoilta.

Ensimmäisenä päivänä pilottialuetta esiteltiin eri näkökulmista: kiinteistökehittäjien ja yritysten näkökulmasta, julkisena alueena (tärkeä liikenteen solmukohta) sekä kulttuuriperinnön suojelun näkökulmasta. Päivään kuului myös vierailu alueelle. Toisena työpajapäivänä opiskelijat työstivät visioita alueelle. Kolmantena päivänä Viron taideakatemian ja Tallinnan yliopiston professoreista sekä kaupunkisuunnittelijoista ja kulttuuriperinnön suojelun asiantuntijoista koostuva tuomaristo arvioi opiskelijoiden tuottamia ideoita. Kaupunkisuunnittelijat pystyivät hyödyntämään opiskelijoiden tuottamia ideoita suoraan alueen kehittämissuunnitelman laatimisessa. Muutamaa kuukautta myöhemmin opiskelijat kutsuttiin kuulemaan kaupungin suunnittelijoiden alueelle kehittämistä visioista, ja he saivat myös tilaisuuden antaa palautetta suunnitelmista. Työpaja herätti laajasti kiinnostusta ja sai hyvää palautetta osallistujilta kuten kansalaisjärjestöiltä, kiinteistökehittäjiltä, maanomistajilta, julkisen liikenteen toimijoilta ja kaupunginosien edustajilta, jotka olivat innokkaita ottamaan jatkossakin osaa. Työpaja nähtiin tärkeänä askeleena saavuttaa lopullinen tavoite eli yhteisymmärrys ja yhteinen vision pilottialueen tulevaisuudesta.

[Lue lisää](#)

Kuva: Ramon Reimets

Menetelmiä ja työkaluja sidosryhmien osallistamiseen

Sidosryhmäanalyysin laatiminen auttaa sidosryhmien välisten samankaltaisuuksien ja erojen tunnistamisessa. Tämä taas auttaa valitsemaan oikeanlaisia alustoja, foorumeja, **menetelmiä ja työkaluja, joilla sidosryhmien osallistumista suunnitteluun voidaan tukea.**

Yhteistyö sidosryhmien kanssa, joilla on taloudellisia intressejä hanketta kohtaan, eroaa kansalaisten osallistamisesta suunnitteluun. Ryhmät, joille suunnitteluprosessiin osallistuminen ei ole tuttua kuten asukkaat ja pienet yhdistykset, tarvitsevat enemmän tukea saadakseen äänensä kuuluviin.

Mitä suunnittelussa tulisi ottaa huomioon?

- Laadi **sidosryhmäanalyysi**, jonka avulla opit tuntemaan eri sidosryhmät ja tarkastele millaisilla menetelmillä sidosryhmien osallisuutta voidaan tukea (ks. kuva 10).
- **Brownfield-alueiden kehittämisprosessit ovat usein laajoja hankkeita, jossa on lukuisia osallisia.** Tämän takia tarvitaan myös erilaisia menetelmiä, jotka vastaavat eri sidosryhmien tarpeisiin. Yhtä kaikille sopivaa ratkaisua ei ole.
- Kunnat tai yritykset ovat jo kehittäneet monia digitaalisia osallisuutta tukevia työkaluja. **Jo olemassa olevien digitaalisten työkalujen käyttäminen täysin uuden työkalun suunnittelun sijaan säästää sekä aikaa että rahaa.**
- **Käytä tarvittaessa asiantuntijoita.** Konsulttiyritykset tarjoavat usein palveluita sidosryhmäalustojen tulosten analysointiin, jolloin suunnittelijat saavat jäsenneltyjä tuloksia vuoropuhelusta.
- **Älä sekoita viestintää osallistumiseen.** Sosiaalinen media ja muut digitaaliset työkalut voivat olla hyvä keino viestiä suunnittelukysymyksistä, mutta niiden tulee mahdollistaa kaksisuuntainen viestintä ja aito vuorovaikutus, jotta niitä voidaan pitää ”osallistumistyökaluina”.
- Analyttiset työkalut kuten **Fungin demokratiakuutio (ks. sivu 23)** tarjoavat keinon ymmärtää eri sidosryhmäalustojen vaikuttavuutta, sekä yksityisen sektorin osallistujien että yksilöiden kannalta.
- Ota oppia muiden kokemuksista ja selvitä mitä työkaluja ja menetelmiä on saatavilla. **Katso lukuvinkit!**

Esimerkkejä menetelmistä ja työkaluista sidosryhmien osallistamiseen

Sidosryhmien väliset voimasuhteet suunnitteluprosessissa vaihtelevat. Historialliset, sosiaaliset, taloudelliset ja poliittiset tekijät vaikuttavat siihen kuinka eri ryhmillä ja yksilöillä on mahdollisuus tulla kuulluksi suunnittelussa. **Erilaisen osallistamisfoorumien tulisi tehdä suunnittelusta demokraattisempaa.**

Perinteiset menetelmät	Digitaaliset menetelmät
Perinteiset kyselyt	Verkkokyselyt
Tiedotustilaisuudet / Avoimet ovet (ks. esim. Tietoisuuden lisääminen siivoustalkoilla, Riika)	Osallistavat mobiilisovellukset (ks. Kaupunkisuunnittelusovellus AvaLinn, Tallinna)
Fokusryhmät (ks. Yhteistyö kiinteistökehittäjien kanssa, Norrköping)	Verkkopohjaiset GIS-alustat/interaktiiviset kartat (ks. Ideoiden kerääminen sidosryhmien kanssa, Tallinna)
Sidosryhmien tapaamiset/työpajat (ks. esim. Maanomistajien ja vuokralaisten foorumi, Turku; ”Unelmoijien” ja ”ongelmanratkaisijoiden” työpaja, Riika)	Sosiaalinen media (mikäli käytetään vuorovaikutukseen) (ks. Brownfield-alueen kehittämisestä viestiminen sosiaalisessa mediassa, Norrköping)

Kuva 10. Esimerkkejä menetelmistä ja työkaluista sidosryhmien osallistamiseen

Vinkki!

Varmista, että sidosryhmätyöskentelystä saadut **tulokset julkaistaan**. Tämä lisää suunnitteluprosessin läpinäkyvyyttä, joka puolestaan lisää luottamusta sellaisten osallistujien kesken, jotka saattaisivat muuten ihmetellä, mitä heidän panokselleen tapahtui.

Fungin demokratiakuutio

Kuka osallistuu?

Hajautettu julkinen sfääri / kaikkialla	Joukkotiedotusvälineet ja epäviralliset keskustelualustat
Avoin, itse valittu	Avoin kaikille, mutta haittapuolena se, että tällaisten kutsujen myötä saapuvat osallistujat harvoin edustavat laajempaa yleisöä
Avoin, kohdistettu rekrytointi	Kutsut ja rekrytointi kohdistetaan tietoisesti alaryhmiin, joiden osallistuminen on epätodennäköisempää
Satunnaisvalinta	Paras keino varmistaa kuvaava edustavuus. Toisaalta esimerkiksi kyselyjä lähetettäessä vastausaste voi olla hyvin matala, jolloin otanta ei välttämättä ole edustava
Sidosryhmien edustajat (maallikot)	Kysymyksen parissa työskentelevät palkattomat kansalaiset, voivat kuulua johonkin yhdistykseen
Sidosryhmien edustajat (ammattilaiset)	Usein järjestäytyneiden eturyhmien palkallisia edustajia. Toimihenkilöt
Valitut edustajat	Poliitikot
Hallintovirkamiehet	Ammattimaiset virkamiehet

Kuinka osallistujat viestivät ja tekevät päätöksiä?

Tekniikan ja asiantuntijuuden hyödyntäminen	Käytännöt ja toimet määritetään teknisellä asiantuntijuudella
Neuvottelu	Osallistujat tietävät asemansa kysymyksessä ja neuvottelevat keskenään löytääkseen parhaan käytettävissä olevan vaihtoehdon. Voidaan määrittää äänestyksellä
Deliberaatio	Osallistujat saavat tietoa kysymyksestä, keskustelevalle keskenään ja voivat muuttaa näkökulmiaan. Tavoitteena on yhteisymmärryksen löytäminen (Fung 2006). Osallistujat edustavat kysymyksessä erilaisia temaattisia näkökulmia (Mansbridge, J. ym. 2010)
Mieltymysten kehittäminen	Osallistujat saavat tietoa kysymyksestä, tutkivat sitä ja voivat muuttaa näkemyksiään ja mielipiteitään. Osallistujat keskustelevalle kysymyksistä keskenään pelkkien asiantuntijoiden esitysten kuuntelun sijaan
Mieltymysten ilmaisu	Osallistujat ilmaisevat mieltymyksiään
Kuuntelu tarkkailijoina	Osallistujat vastaanottavat tietoa

Mitä vaikutusvaltaa osallistujilla on julkisiin päätöksiin ja toimiin?

Suora määräysvalta	Osallistujilla on merkittävä määräysvalta taloudellisiin resursseihin, jolloin he voivat suunnitella, hallita ja toteuttaa
Yhteishallinto	Osallistujat laativat yhdessä virkamiesten kanssa suunnitelmia ja käytäntöjä tai kehittävät strategioita
Neuvonta/konsultointi	Osallistujat antavat yhdessä palautetta, jonka päätöksentekijät sitoutuvat vastaanottamaan. Päätösvalta säilyy päätöksentekijöillä
Viestinnällinen vaikutusvalta	Yleiset väittelyt ja yleisön mielipiteet vaikuttavat päätöksentekijöihin
Yksilöllinen koulutus	Osallistujat eivät voi odottaa vaikuttavansa käytäntöön tai toimeen, mutta he voivat saada henkilökohtaisesti hyödyllistä tietoa

Perustuu muokaten teoksiin Fung 2006 & Fung 2015

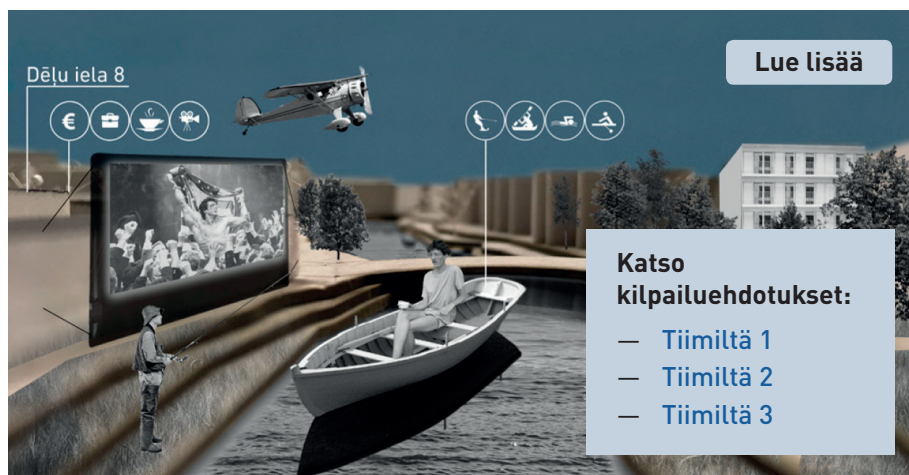
CASE

Luovia ehdotuksia opiskelijakilpailun avulla, Riika

Riian kaupunki järjesti opiskelijakilpailun, jonka tavoitteena oli löytää uusia ja tuoreita ideoita Mükusalan pilottialueen kehittämiseksi sekä testata uusia suunnittelumenetelmiä. Riian korkeakouluissa opiskelevista arkkitehtuurin, aluesuunnittelun, liikenteen, maisema-arkkitehtuurin, maantieteen, ympäristötieteiden, sosiologian, kulttuurin, taloustieteen ja viestinnän opiskelijoista koostuneet monitieteelliset tiimit kutsuttiin osallistumaan kuusi kuukautta kestäneeseen kilpailuun.

Tehtävänä oli laatia pilottialueelle kehittämisehdotus, jossa otetaan huomioon lähtötilanneanalyysin tulokset sekä eri sidosryhmiltä kerä-

tyt palautteet ja ideat. Tämän lisäksi keskustelua valituista aihepiireistä syvennettiin sidosryhmätyöpajoissa. Paikallinen arkkitehtitoimisto toimi kilpailun valvojana. Kaupungin eri toimialojen edustajista, Mükusalan alueen käyttäjistä sekä arkkitehteista ja asiantuntijoista koostunut tuomaristo valitsi lopullisen voittajan. Kaikki ryhmät visioivat alueesta monikäyttöisen kaupunkiympäristön, joka olisi orgaaninen asukkaille, olemassa oleville ja tuleville kiinteistökehittäjille sekä vierailijoille. Kaupunki oli tyytyväinen kilpailuun, joka tuotti kolme eri lähestymistapaa suunnitteluun sekä innovatiivisia ja luovia ehdotuksia Mükusalan pilottialueen kehittämiseksi.

Kuva: Riga City Council City Development Department

CASE

Kaupunkisuunnittelusovellus AvaLinn, Tallinna

Tallinnan kaupunki on kehittänyt kaupunkisuunnittelun avuksi mobiilisovelluksen, jonka tarkoituksena on kannustaa toimijoita yhteiskehittämiseen ja tarjota helppo keino antaa palautetta eri kehittämissuunnitelmista. **AvaLinn-sovelluksen** nimi tarkoittaa avointa kaupunkia, ja se lanseerattiin vuoden 2018 tammikuussa iOS- ja Android-puhelimille ja -tableteille. AvaLinnin avulla paikalliset sidosryhmät voivat kehittää kaupunkitilaa yhdessä kunnan kanssa antamalla omia ideoitaan ja palautetta suunnitelmista.

Sovellus pilotoitiin Skoone bastion -alueen suunnittelun yhteydessä. Sovellukseen kuuluu interaktiivinen kartta, joka esittelee uusia mahdollisia ratkaisuja julkisen tilan kehittämiseen informaatiopisteiden avulla. Informaatiopisteissä voi selailla kuvia nykytilanteesta tulevaisuuden visioiden rinnalla. Käyttäjät voivat ilmaista pitävänsä tai olevansa pitämättä suunnitelman ehdotuksista sekä lisätä kartalle omia ehdotuksiaan. He voivat myös kommentoida muiden ehdotuksia ja informaatiopisteitä. Sovellusta voi käyttää liikkumalla suunniteltavalla alueella samalla suunnitelmia selaten tai etänä. Kahden ideankeräystapahtuman aikana Skoonen bastionin pilottialueen rakennesuunnitelmasta kerättiin yli 3 700 tykkäystä ja ei-tykkäystä sekä 235 ideaa/kommenttia. Kaupunkisuunnitteluosasto analysoi annetut mielipiteet, ideat ja kommentit. Eniten kommentteja keränneistä aiheista jatkettiin keskustelua myöhemmin järjestetyissä suunnittelutyöpajoissa.

Lue lisää

Kuva: Tallinn Urban Planning Department

Viestintä

Viestinnän rooli suunnittelun läpinäkyvyyden lisäämisessä on merkittävä. Sen tulisi olla aktiivista koko suunnitteluprosessin ajan. Kansalaisille tiedottaminen poliittisista päätöksistä ja toiminnasta on olennaista **demokratian kannalta**, sillä kansalaisten on vaikea ottaa aktiivista roolia ilman riittävää tietoa. Visuaalisella viestinnällä voi olla merkittävä rooli. On tärkeää miettiä, millaisia signaaleja arkkitehtitoimistojen piirustukset voivat antaa – onko tulevaisuus jo luonnosteltu, vai onko siihen vaikuttamiselle vielä tilaa? Viestinnässä käytettävä kieli tulisi mukauttaa myös maallikoille ymmärrettävään muotoon kuitenkin tosiasioita hämärtämättä.

Vinkki!

Hyvin laadittu viestintäsuunnitelma toimii referenssiasiakirjana ja varmistaa, että viestinnän toimenpiteet ja vastuhenkilöt on tunnistettu ja harkittu huolella.

Miksi viestinnän suunnittelu on tärkeää?

- **Kansalaiset saavat tietoa hankkeesta ja voivat osallistua**, mikä on tärkeää riippumatta siitä, suhtautuvatko he positiivisesti vai negatiivisesti
- **Viestintä edistää yhteisymmärrystä** riskeistä ja mahdollisuuksista asianosaisten toimijoiden keskuudessa, sekä sisäisesti (paikallishallinnon sisällä) että ulkoisesti
- Koska brownfield-alueiden suunnitteluhankkeisiin liittyy usein suuria taloudellisia riskejä, poliitikkoja tulee informoida perusteellisesti alusta alkaen
- Viestintä on tehokkaampaa, kun kaikki toimialat ovat ajan tasalla. **Brownfield-alueiden suunnittelussa kaupunkisuunnittelusta ja ympäristöasioista vastaavien toimialojen välinen viestintä on erityisen tärkeää**
- **Sijoittajat saavat tietoa hankkeesta** ja voivat osallistua siihen
- Viestinnän avulla voidaan **ylläpitää hyvää ja luottavaista suhdetta yksityisiin ja julkisiin sidosryhmiin** kuten maanomistajiin, yrityksiin ja alueen yksityisiin palveluntarjoajiin.

Mitä sisällyttää viestintäsuunnitelmaan

Viestintäsuunnitelma tulisi laatia jo hankkeen alkuvaiheessa. Se auttaa seuraamaan, ketä tulisi informoida ja milloin. Viestintäsuunnitelmaa voidaan päivittää useita kertoja.

1

Kuvaile kohderyhmät

2

Määritä avainviestit

3

Päätä viestinnän tiheys

4

Valitse viestintäkanavat

5

Määritä vastuut

Kuva 12. Mitä sisällyttää viestintäsuunnitelmaan

CASE

Brownfield-alueen kehittämisestä viestiminen sosiaalisessa mediassa, Norrköping

Oikealla tavalla käytettynä sosiaalinen media voi auttaa kansalaisten osallistamisessa – sitä voidaan hyödyntää sekä osallistujien rekrytoinnissa että varsinaisena osallistumiskanavana. Norrköping on käyttänyt kaupungin olemassa olevia sosiaalisen median kanavia ([Facebook](#) ja [Instagram](#)) aktiivisesti Inre Hamnen -alueen kehittämisen alusta lähtien. Kaupungin viestintäasiantuntijat suunnittelevat ja hallinnoivat sosiaalisen median päivityksiä, mutta pyytävät tarvittaessa apua eri alan asiantuntijoilta vastatesaan käyttäjien kysymyksiin.

Sosiaalisen median käyttämiseen sisältyy monia etuja: helppo tapa mitata asenteita; ihmiset voivat käyttää sitä itselleen sopivana ajankohtana; tuo esille yleisön pelot ja odotukset; sen avulla on helppo jakaa kuvia, videoita ja artik-

keleita, mikä tekee suunnittelusta ymmärrettävämpää ja lähestyttävämpää; käyttäjien monimuotoisuus sukupuolen, iän ja sosioekonomisen taustan suhteen; mahdollistaa vuorovaikutteiset keskustelut ja yleisön kysymyksiin vastaamisen; kysymykset ja vastaukset näkyvät kaikille; kustannustehokas mutta vaikuttava. Sosiaalisen median käyttämiseen liittyy myös haittapuolia: kysymyksiin reagoiminen vaatii paljon henkilöresursseja; keskustelut jatkuvat kellon ympäri koko vuoden, ja niihin odotetaan nopeita vastauksia; kaupungin henkilöstön kannustaminen sosiaalisen median aktiiviseen käyttämiseen on haastavaa; kaikki eivät käytä sosiaalista mediaa. Sosiaalisen median avulla Norrköping on onnistunut tavoittamaan yli 100 000 yksittäistä henkilöä ja keskustelemaan hankkeesta heidän kanssaan.

Kuva: Norrköpingin kaupunki

nextnorrköping · Follow

nextnorrköping Igår togs ytterligare ett steg till att förverkliga #inrehamnennorrköping med 3000 nya bostäder. Läs mer på vår web [next.norrköping.se](#)
j jangert Längtar efter att få uppleva det på riktigt 🙌🙌
ceciliaristila Åååh asså Norrköping kommer va bäst
palmeratwork Blir grymt! 🙌
kudosbranding.se Ser riktigt lovande ut. Får en känsla av Västra hamnen i Malmö, som är mycket trevlig att flanera längs. 🙌🙌

Lue lisää

CASE

Tietoisuuden lisääminen siivoustalkoilla, Riika

Riian kaupunki järjesti Mükusalas-katua ympäröivän brownfield-alueen [siivoustalkoot vuonna 2016](#) ja [2017](#). Tapahtumat ovat olleet loistavia esimerkkejä keinoista, joilla voidaan lisätä paikallisten toimijoiden tietoisuutta brownfield-alueiden kehittämisestä. Lisäksi siivoustalkoot auttoivat tunnistamaan tärkeimpiä sidosryhmiä, joita alueen kehittäminen kiinnosti ja auttoi luomaan yhteyden heihin myös tulevaa yhteistyötä silmällä pitäen.

Tapahtumien aikana kaupungin edustajat sekä vapaaehtoiset tarkastivat ja siivosivat brownfield-aluetta rautatiesillalta Biekensalas-kadulle ja Mükusalas-kadulta Jelgavas-kadulle. Siivouksen lisäksi tapahtuma tarjosi loistavan tilaisuuden tiedottaa siihen osallistuvia opiskelijoita ja asukkaita alueen tulevasta muutoksista sekä kuulla heidän mielipiteitään ja huolenaiheitaan kehittämistoimista. Kaiken kaikkiaan siivoustalkoilla kerättiin 170 säkillistä jätettä. Tapahtuman tähdeksi nousi yllättäen pilttialueelta löydetty kilpikonna. Uutinen vuoden 2017 siivoustalkoissa alueella vaeltelevasta kilpikonnasta saavutti 35 eri mediankanavaa ja toi alueelle lisää julkisuutta. Tämä tarjosi kaupungille mahdollisuuden kertoa alueesta tarinaa, joka vetosi myös laajempaan yleisöön.

Lue lisää

Kuva: Janis Andins

Sidosryhmien osallistamissuunnitelma

Erilaisten sidosryhmien kanssa työskentely edellyttää hyvää suunnittelua. Kun sidosryhmäanalyysi on tehty, sidosryhmien osallistamisen työkalut ja menetelmät tunnistettu ja viestintäsuunnitelma valmisteltu, prosessin hallitsemista helpottavan sidosryhmien osallistamissuunnitelman laatiminen sujuu helpommin. Suunnitelman laatiminen aloitetaan eri sidosryhmien osallistamista koskevien **tavoitteiden kuvauksella**. Miksi sidosryhmiä tulisi osallistaa? Kuinka yhteistyö voi parantaa brownfield-alueen kehittämisen laatua?

Vinkki!

Sidosryhmien osallistamissuunnitelma tulisi valmistella yhdessä koko suunnitteluprosessia koskevan **toiminta-suunnitelman** kanssa. Eri toimialojen asiantuntijoista voi olla hyötyä suunnitelmaa valmisteltaessa.

Sidosryhmien osallistamissuunnitelmaan tulisi kuulua:

Edellytykset	Valmistelu	Toteutus	Analyysi ja palaute
Poliitikoilta ja johdolta saatu selkeä mandaatti sidosryhmien kanssa työskentelyyn ja heidän osallistamiseen.	Sidosryhmien osallistamisen tavoite . Määritä, mihin eri ryhmien osallistamisella pyritään ?	Valitse, suunnittele ja valmiste le sidosryhmien osallistamiseen käytetyt menetelmät ja työkalut . Laadi yksityiskohtainen suunnitelma.	Analysoi kerätty materiaali . Kuinka tulkitset materiaalia? Ymmärsivätkö osallistujat saamansa tehtävät ja tiedot?
Sisäisen osaamistason arviointi – onko tarvetta uudentaiselle osaamiselle ?	Tunnista kohderyhmät. Hyödynnä sidosryhmäanalyysiä .	Kuinka ja missä eri toiminnot tulisi järjestää, jotta ne tavoittaisivat kohdeyleisönsä parhaiten?	Anna palautetta osallistujille ja muille. Tulokset tulee viestiä poliitikoille, osallistujille sekä suurelle yleisölle. Kerätyn materiaalin mahdollisista vaikutuksista prosessiin tulee kertoa läpinäkyvästi.
Riittävätkö resurssit ? Mikäli eivät, mistä niitä saisi lisää?	Pidä tehtävänannot selkeinä . Kuinka paljon päätösvaltaa annetaan sidosryhmäfoorumille? Kulkee käsi kädessä mandaatin kanssa.	Kuinka eri menetelmillä ja työkaluilla kerättävää materiaalia analysoidaan? Analyttinen viitekehys tulisi huomioida ennen toimenpiteiden toteuttamista, sillä se vaikuttaa toteutukseen.	Arvioi kukin osallistamistoimi ja prosessi kokonaisuudessaan. Saavutettiin ko pyrkimykset ja tavoitteet? Kykenivätkö osallistujat viestimään odotetulla tavalla? Jäikö jonkin tärkeän ryhmän ääni kuulematta? Mitä opittiin? Mitä ensi kerralla tulisi tehdä toisin?
	Laadi viestintäsuunnitelma . Yksilöity viestintä parantaa mahdollisuuksia tavoittaa halutut tahot.		

Lähde: Tämä yleiskatsaus on käännetty ja mukautettu Göteborgin kaupungin asiakirjasta (2015)

CASE

Kaupunkikehittämisen innovaatiokilpailu, Turku

Turun kaupunki järjesti kolmipäiväisen kaupunkikehittämistä koskevan Turku Future Hackathon -innovaatiokilpailun yhteistyössä Elisan, Turku Science Parkin ja Turun Teknologiaakiinteistöjen kanssa. Kilpailu todettiin hyväksi tavaksi osallistaa perinteisen kaupunkisuunnittelun ulkopuolella toimivia henkilöitä ja kuulla heidän tuoreita kehittämisideoita.

Tavoitteena oli etsiä palvelusovelluksia ja -sovelluskonsepteja, jotka lisäisivät Turun kampuksen ja Tiedepuiston alueen eloisuutta ja houkuttelevuutta. Ratkaisuja etsittiin liittyen ihmisten vuorovaikutustapoihin alueella, älykkääseen liikkumiseen tai muihin keinoihin, joilla voitaisiin elävöittää nykyistä pääasiallises-

ti työpaikka-alueetta. Osallistuvien joukkueiden tuli hyödyntää **Turun 3d-kaupunkimallia** suunnittelualueesta, minkä lisäksi kilpailijoita kannustettiin hyödyntämään saatavilla olevaa avointa dataa. Kansainvälisestä lähes 50 hengen osallistujajoukosta, jotka edustivat alueen oppilaitoksia, yrityksiä ja asiantuntijoista, muodostui 16 tiimiä. Sekä tiimien lukumäärä että kilpailuehdotusten laatu ylittivät järjestäjien odotukset. Innovaatiokilpailu osoittautui hyväksi keinoksi koota eri toimijoita työskentelemään yhdessä yhteisen tavoitteen eteen ja oppimaan toisistaan sekä samalla kehittämään uusia innovaatioita.

Lue lisää

CASE

3D-visualisointityökalu Earth Autopsy, Norrköping

Norrköpingin kaupunki on todennut **visualisoinnin ja 3D-mallintamisen** loistavaksi keinoksi tehdä kaupunkisuunnittelusta ymmärrettävämpää ja lähestyttävämpää suurelle yleisölle. Baltic Urban Lab -hankkeen aikana kaupunki tutki ja pilotoi uusia ja innovatiivisia 3D-visualisointiteknologioita sekä kehitti Earth Autopsy -nimisen työkalun. Työkalua on esitelty yleisölle vuoden 2017 joulukuusta lähtien, ja tähän mennessä yli 15 000 ihmistä on tutustunut siihen.

Earth Autopsyn tarkoituksena on visualisoida asioita, joita emme näe – Inre Hamnen brownfield-alueen historiaa ja menneiden toimien vaikutuksia. Se visualisoi maan pilaantumista ja pilaantumisen levinneisyyttä. Sen avulla voidaan yhdistellä monimutkaista dataa maaperään pilaantumisesta ja historiatietoja (esim. saasteiden laatu ja fyysinen jakautuminen, historiakartat rakennuksineen) nykyiseltä satama-alueelta saatuihin tietoihin kuten porausnäytteisiin ja drone-valokuviiin. Maaperän kunnostaminen on pitkäaikainen prosessi, jonka suuret kustannukset ja kunnostuksen aikaiset häiriöt vaikuttavat suunnitteluprosessiin ja koko kaupunkiin. Työkalu on saanut osakseen suurta kiinnostusta ja auttanut laajempaa yleisöä sekä asiantuntijoita ymmärtämään menneisyyttä ja maan kunnostuksen edellyttämiä toimenpiteitä paremmin. Lisäksi se on helpottanut keskustelua Inre Hamnen-alueen tulevaisuudesta.

Lue lisää

Läpinäkyvyys

Eräs kansalaisdemokratian muoto on kuluttajana toimiminen ja ”jaloilla äänestäminen”, esim. yritysten valitseminen tai boikotoiminen omien henkilökohtaisten mielipiteiden mukaan. Kansalaisina ilmaisemme demokraattista vaikutusvaltaamme äänestämällä poliittisten mieltymysten mukaisesti. Läpinäkyvyys on tärkeää, jotta yksilöillä ja ryhmillä olisi mahdollisuus muodostaa ja puolustaa omia etujaan yhteistä elinympäristöämme kehittettäessä: kun tiedämme mitä tapahtuu, voimme

toimia tämän tiedon pohjalta. Ilman läpinäkyviä prosesseja vaikutusvaltaiset toimijat voivat toteuttaa omia intressejään. Tällöin yleinen etu ei välttämättä toteudu. Antamalla erilaisten toimijoiden - etenkin paikallisten - kertoa mielipiteensä suunnitteluprosessin aikana, suunnittelijat voivat saada uudenlaisia näkökulmia. Kaikkien äänien huomioon ottaminen luo paremman pohjan kaikkien etua ajavalle suunnittelulle.

Työkaluja läpinäkyvyyden lisäämiseen

Sidosryhmäanalyysin valmistelu, erilaisten sidosryhmien tunnistaminen ja oikeiden vuorovaikutusfoorumien valitseminen sekä avoin viestintä suunnittelusta ovat kaikki tärkeitä keinoja lisätä läpinäkyvyyttä erityisesti brownfield-alueen kehittämistä koskevan suunnittelun varhaisessa vaiheessa.

Sidosryhmien osallistamiseen kehittämisprosessin aikana tarvittavien resurssien ja lisäkustannusten vuoksi julkisen mielipiteen kyselyä ja tulosten läpinäkyvää viestintää pidetään usein liian kalliina toimintana. Tämä on kuitenkin lyhytnäköinen ajattelutapa.

Baltic Urban Lab -hankkeen toimijoiden näkemys on, että julkisen mielipiteen hyödyntäminen johtaa elävämpään ja kestävämpään brownfield-alueiden kehittämiseen.

Huomioitavaa

- Viesti **selkeästi ja läpinäkyvästi kuinka** sidosryhmien kanssa työstettyjä **kommentteja ja palautetta käytetään** ja kuinka ne **vaikuttavat** (tai eivät vaikuta) **suunniteltavaan alueeseen**. Miksi ne huomioitiin suunnitelmassa tai jätettiin huomioimatta? Esimerkiksi monissa digitaalisissa työkaluissa tämä kuuluu työkalun ydinominaisuuksiin.
- Vaikka useimmilla brownfield-alueilla ei ole asukkaita ennen alueen uudistamista, **näiden alueiden kehittäminen voi olla tärkeää ympäröivien alueiden asukkaille** – brownfield-alueesta voi tulevaisuudessa tulla heidän elinympäristönsä.
- **Yksityiset toimijat omistavat usein suuria maa-alueita brownfield-alueilla, ja heillä on paljon vaikutusvaltaa näiden alueiden kehittämiseen. On siis tärkeää, että kuntien kaupunkisuunnittelusta vastaavat tahot ottavat vastuun yleisön mielipiteiden kyselemisestä ja niiden huomioimisesta suunnittelussa.** Suunnittelun läpinäkyvyyden varmistaminen on yksi prosessin keskeisimmistä periaatteista.
- Alueiden kehittämisellä on taloudellista merkitystä yksityisille sijoittajille, maanomistajille ja kiinteistökehittäjille. **Kuka edustaa ja valvoo prosessissa muita sosiaalisia arvoja?**

Lisää luettavaa aiheesta

Baltic Urban Lab -hankkeen julkaisut

Baltic Urban Lab definition for brownfields and recommendations for national level

Nordregio Policy Brief: Redeveloping brownfields in the Central Baltic region

Planning Systems and Legislation for Brownfield Development in the Central Baltic Countries

Working Paper: Public-Private-People Partnerships in urban planning

Sisäinen organisaatio ja valmistelu

A Journey through temporary use (Refill project final publication), http://urbact.eu/sites/default/files/media/refill_final_publication.pdf

City of Oulu, Detailed Planning Department 2013, Integroivan kaupunkikehittämisen elinkaarimalli - INURDECO –raportti (in Finnish), https://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=bb67d1ed-3d4b-494b-b409-ee783cb4cf80&groupId=139863 (In Finnish)

Malmö stad (2013), En Modell för fysisk stadförnyelse i Samverkan,

<https://malmo.se/download/18.6559ffe5145840d28d62bf7/1491300127190/Modell+f%C3%B6r+Fysisk+stadsf%C3%B6rnyelse+i+samverkan.pdf>

Refill Project Temporary Use – Dynamics for Life, <https://refillthecity.wordpress.com/blog>

SAMLA Tool, <http://www.swedgeo.se/sv/produkter--tjanster/verktyg/samla-fororenade-omraden>

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Baltic Urban Lab – good practice database on different citizens involvement, http://www.balticurbanlab.eu/good_practice

Engage your stakeholders. Stakeholder engagement toolkit for local authorities. <http://www.ubc-sustainable.net/toolkits/engage-your-stakeholders-toolkit>

Fung, A. (2006) Varieties of participation in complex governance Public Administration Review December 2006 Special Issue

Fung, A. (2015) Putting the public back into governance: The challenges of citizen participation and its future Public Administration Review 2015
DOI: 10.1111/puar.12361.

Göteborgs stad (2015) Metodstöd för jämställdhetsintegrerade medborgardialoger, <http://www.e-magin.se/paper/ct701gpv/paper/1#/paper/ct701gpv/1>
(Accessed: 20180528 11:00)

Kosack, S. and Fung, A. (2014) Does Transparency Improve Governance? The Annual Review of Political Science 17 p.65-87
doi: 10.1146/annurev-poisci-032210-144356

NEW BRIDGES Project - Online toolkit for methods for participatory planning. http://www.urbanrural.net/index.php/nbt:methods#methods_LSM

Participation & Deliberation in Democratic Governance, www.archonfung.net

The Citizens HANDBOOK, Arnstein's Ladder of Citizen Participation, <http://www.citizenshandbook.org/arnsteinsladder.html>

"Brownfield-alueiden yhteissuunnittelu" (Towards the integrated and partnership-based planning of brownfield areas) on yksi Baltic Urban Lab -hankkeen – Integrated Planning and Partnership Model of Brownfield Development (INTERREG Central Baltic 2014-2020) tuloksena syntyneistä julkaisuista. Sen ovat laatineet Itämeren kaupunkien liiton Kestävien kaupunkien komissio (pääpartneri) ja Nordregio yhteistyössä Tallinnan kaupungin kaupunkisuunnitteluosaston, Riian kaupunginvaltuuston kaupunkikehitysosaston, Norrköpingin kunnan, Turun kaupungin sekä Turun yliopiston Brahea-keskuksen kanssa.

Opas perustuu hankkeen kaupunkien brownfield-alueille kohdistuneista pilottihankkeista kerättyihin kokemuksiin sekä laajaan vuoropuheluun ja keskusteluun eri kaupunkien ja brownfield-alueiden parissa työskentelevien asiantuntijoiden välillä.

Lisätietoja hankkeesta:

www.balticurbanlab.eu

